Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 149. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го ЛИПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 14, 1953. No. 149. VOL. LXI.

СЕНАТОР СМИТ ЗГАДУЄ УКРАЇНСЬКИХ ВТІКАЧІВ З-ПІД СОВЄТІВ

Вашингтон. — Сенатор Смит, республіканець з Ню Джерзі, промовляв в Сенаті в справі допущення збільшеного числа втікачів з країн, що опинились у совєтській сфері впливів. Його промова поміщена в Конгресовому Рекорді з дня 30 червня. Заявившись за законопроєктом сенатора Воткінса з Юти в справі допущення 240,000 нових европейських емігрантів до ЗДА, сенатор Смит візвав сенаторів не проволікати акції рятування людей, що втікають з-під совєтської тиранії. Якраз теперішні обставини є за те, щоб цей законопроєкт був прийнятий якнайскорше, говорив сенатор Смит, додаючи, що такої думки є також президент Айзенгавер. Далі сенатор Смит звернув увагу на національности, які скористали б з цього закону. Це найновіші втікачі („ескейпіс"), які „походять з країн, що є під совєтським терором, та які втекли, щоб знайти свободу в інших країнах". Вичисляючи ці країни (Албанія, Болгарія, Чехословаччина, Естонія, Мадярщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія), сенатор Смит додав „і цілком зрозуміло з совєтської групи була б включена Україна". Ще далі сказав він таке: „Можу сказати з власного досвіду з моїми приятелями в Ню Джерзі, що український нарід гаряче бажає, щоб ми помогли його рідним користуватись законодавством, що тепер запропоноване".

Президент підписав закон про прапор ЗДА, але назвав його неясним

Вашингтон. — Президент Айзенгавер підписав закон про те, щоб не можна було вивішувати прапор Об'єднаних Націй або якоїсь іншої держави, поруч прапора ЗДА в такий спосіб, щоб той чужий прапор був у визначнішому положенні, як прапор ЗДА. Президент заявив, що цей закон написаний неясним стилем, і він уже просив Конгрес, щоб в інтересі вияву доброї волі Конгрес змінив стилістичне оформлення цього закону. Цей закон мав на думці запевнити традиційне почесне місце американському прапорові на території ЗДА та їхніх посілостей, а не задумував нарушувати міжнародній звичай, яким користуються інші держави під час вивішування свого і чужого прапору. Президент заявив, що закон не нарушує вищости прапору ОН на будинку ОН у Ню Йорку.

Згода щодо зустрічі „великої чвірки"

Вашингтон. — В суботу, 11-го липня ц. р. міністри закордонних справ З'єдинених Держав, Великої Британії і Франції, в особах державного секретаря Доллеса, лорда Селсбері і Бідо, принципово погодились щодо потреби зустрічі „великої чвірки", себто трьох західніх альянтів і представника Совєтів, але не торкалися ще конкретизації цього пляну щодо часу і передумов та точного денного порядку тих нарад. Представники Англії і Франції доказували, що европейські народи рішуче хотіли б дізнатися авторитетно, які є можливості порозуміння між Заходом і Сходом і що про це можна дізнатися тільки від такої наради найвищих керівників 4-ох великодержав. Джан Фостер Доллес слухає уважно виводів своїх західніх гостей-колеґ і заторкнув справу необхідности узгіднити радше конкретні передумови такої зустрічі, як сам принцип. Один із учасників тієї конференції у Вашингтоні висловився, що він не сумнівається, що „швидше чи пізніше, з денним порядком або без нього, прийде до зустрічі великої чвірки". У зв'язку з цим, що самого принципу Вашингтон не оспорює, то виринув сумнів, чи взагалі потрібна буде конференція на Бермудах, передбачена спершу на 8-го липня ц. р., та відкладена потім то через відсутність у Франції нового уряду, то через недугу англійського прем'єра Черчила.

Болен прибув до Вашинґтону

Вашингтон. — Ч. Болен, американський амбасадор у Москві, прилетів в суботу по пол. на літовище у Ню Йорку, викликаний телефонічно з Вашингтону на нараду у зв'язку з останніми подіями в СССР. Болен відїхав із Москви до Парижу ще перед проголошенням упадку Берії. Запитаний, чи ця його подорож до Парижу, — ніби на відпустку, — не була лише маскуванням запляновоної поїздки до Вашингтону, Болен рішуче заперечив. Болен відмовився розмовляти з журналістами на тему Берії.

ЗНАВЦІ ДОРАДЖУЮТЬ ПОСИЛИТИ ЛЮДСЬКУ СИЛУ КРАЇНИ

Вашингтон. — Об'єднання крайового планування заявило, що існує „пильна потреба" впровадити нову людностеву політику країни, щоб вирівняти перевагу в цій ділянці Совєтського Союзу. При складанні повідомлення, працювали фахівці хліборобства, підприємств, праці тощо. Свої міркування, комісія виложила в подрібному докладі, що охоплює шістдесят чотири сторінки, й торкається різних ділянок життя країни. Комісія ствердує, що СССР має вже тепер значну людностеву перевагу перед ЗДА (— перевагу в 40,000,000 населення). Окрім того, населення СССР має спеціяльний вишкіл, що робить ще важливішою його кількостеву перевагу. Отож питання відповідного приготовання країни в усіх ділянках, особливо у військових, праці і виховання, стає щораз докладніше і все зростатиме в другій половині нашого століття. Вагу вишколеного населення відповідно доцінили Совєти, де, як підкреслює доклад, випускають річно 300,000 інженерів, в той час, коли ЗДА — лише 26,000. Число вищих шкіл в СССР зросло за останніх десять років з 150 до 900, — в них навчаються 900,000 студентів, в порівнянні з 200,000 ще десять років назад. Зокрема комісія пропонує змінити спосіб покликування до війська, так, щоб збройні сили країни постійно мали потрібну кількість людської сили. Це саме торкається відповідного планування резерв збройних сил та належного приділювання фахівців на відповідні пости. Не менш важливо побільшити число осіб, які користуються з можливостей вищої освіти. Особливу увагу належить прикласти втримання відповідного „цивільного резерви", куди входять знавці найнеобхідніших фахів, зокрема техніки, учені, персонал служби здоров'я тощо, які у випадку необхідности, могли б негайно бути поставлені на службу країні.

Айзенгавер і Берія програли, пише Дейлі Воркер

Ню Йорк. — Комуністичний „Дейлі Воркер" довго не знав, на яку ногу стати, як рознеслася вістка, що Берія опинився між „зрадниками". Але тепер уже помістив редакційну статтю, в якій заявляє, що арештування Берії означає провал „політики визволення Айзенгавера" та перемогу „Мирової Офензиви Совєтів". „Дейлі Воркер" називає Берію агентом, що довго скривався з своїми плянами та „на якого вороги миру і соціялізму покладали великі надії". Це ж ясне, пише ця газета, що Совєти здобули всюди в світі прихильників для своїх миролюбних замірів, чого не могла закрити ворожа пропаганда, що розписувалася про внутрішні тертя в Совєтах і про те, що там іде до розвалу, чи що „Совєти в конвульсіях", як це заявив секретар стейту Доллес. Все це діється на те, пише „Дейлі Воркер", щоб не допустити до нарад Айзенгавера, Черчиля і Маленкова в справі світового замирення. Берію рівняє газета з такими ворогами, як Троцький та Бухарін, з тим вияснениям, що коли б вони не були в пору зліквідовані, то не було б „американсько-совєтської перемоги" в останній світовій війні.

Можливість обмеження участи деяких держав в мирних переговорах

Вашингтон. — Провідні члени легіслятур звертають увагу президента на те, що народи, які не брали участи в спільній акції Об'єднаних Народів в Кореї, не повинні бути учасниками мирових переговорів. Особливо схиляється до того діючий сенатський лідер республіканців Вільям Новленд, який має змогу впливати як на президента, так і на державного секретаря. Мета цього проєкту це виключення впливу комуністичних країн на політичних нарадах, які відбуватимуться після підписання перемиря. У цих нарадах не могли б зокрема брати участи Індія, яка не підтримала ОН в її боротьбі та Росія, хоч належить до ОН, проте постачала зброю північнокорейським напасникам. Про зміст своїх переговорів сен. Новленд не висловився, проте республіканський сенатор Гомер Фергусон признав, що розмови Новленда торкаються допущення до участи в нарадах лише активних союзників. Він же підкреслив, що перевагу повинні мати народи, які змагались в Кореї. Це саме, з деякими застереженнями, признав сен. Александер Смит, який заявив, що борці в Кореї не можуть бути переголосовані голосами тих націй, які нічим не допомогли у війні. Цю справу, за думкою сен. Смита, повинні авторитетно увяжати на нарадах міністрів закордонних справ „великої трійки". По стороні ОН, як відомо брали участь: Абессінія, Австралія, Бельгія, Канада, Колюмбія, Франція, Греція, Люксембург, Голляндія, Нова Зеландія, Філіпіни, Тайлянд, Туреччина, Південна Африка й Британія.

Рутер обвинувачує А.Ф.Л. в перетягуванні членів із К.І.О.

Вашингтон. — Президент Конгресу Індустріяльних Організацій, Волтер П. Рутер, який перебуває в Стокгольмі на зборах Міжнародної Конфедерації вільних профспілок, прислав каблем заяву, в якій виступає гостро проти тих місцевих профспілок із А.Ф.П., які перетягають до себе робітників із місцевих профспілок, що належать до К.І.О. Це обвинувачення Рутера звернене проти двох профспілок А. Ф. П. (візників і шоферів), які перетягнули до своєї організації коло 10,000 робітників із К.І.О. Рутер твердить, що таке перетягування робітників противиться духові об'єднання обох найбільших робітничих організацій: А.Ф.П. і К.І.О., для якого то об'єднання він від довшого часу працює. Рутер заявив, що „найвищий час, щоб подібне вербування робітників вже закінчилося, бо воно чинить велику шкоду робітничому рухові в Америці", та підтримує тих, „які вічно критикують робітничий рух в Америці." Рутер закінчив свою заяву осторогою на адресу провідників А.Ф.П. та тих її профспілок, які займаються перетягуванням робітників із К.І.О.

ВИБУХИ ВУЛЬКАНІВ НА АЛЯСЦІ

Анкорадж, Аляска. — Три вигаслі вулькани відновили свою діяльність та вкрили чорною хмарою попелу 20,000 квадратових миль західнього побережжя Аляски. Ці вибухи знищили комунікацію в цій околиці півострова та загрожують життю 100 осіб, що живуть в недалекому рибальському селі.

Прогульковий корабель з 191 пасажиром осів на мілині під Ню Йорком

Ню Йорк, Н. И. — Прогульковий корабель „Готтем" мав на своєму покладі 191 пасажирів, які оглядали місто. Він прогулював довкола острова Мангеттану річками Гудсоном, Східною та Гарлем, але на річці Спуйтен Дюйвіл сів на мілині. Тисячі людей стояли на берегах з обох боків та приглядалися цій нешкідливій катастрофі, яка 1 годину й 40 хвилин затримала корабель на тому самому місці, поки буксирний пароплав „Мойра Моран" не витягнув пасажирського прогулькового корабля з мілини. Капітан корабля „Готтем" заявив, що сильний приплив загнав корабель на мілину, звідки він не міг своїми силами виплисти. Залога просила про допомогу і буксирний пароплав витягнув із мілини корабель, якого пасажири зовсім не турбувалися цією „катастрофою", тільки деякі пасажири спізнилися на свої умовлені наперед стрічі.

МІЖ СЕУЛОМ І ВАШИНГТОНОМ ЗНОВУ ПОВНА ЗГОДА

Вашингтон. — Після більше, як двотижневого перебування в Сеулі спеціяльного висланника від през. Айзенгавера, Волтера С. Робертсона, асистента державного секретаря Д. Ф. Доллеса для справ Далекого Сходу, наступило порозуміння між президентом Південної Кореї Сингменом Рі та ЗДА. Видано спільний комунікат, підписаний Сингменом Рі і Робертсоном. У ньому не говориться про те, що південна Корея не робитиме труднощів перемир'ю з комуністами, але теж не згадується про спірну справу полонених, — увесь комунікат витриманий у дуже приязному тоні і виразно стверджує приязнь і згоду між обома державами, Кореєю та Злученими Державами. Сам В. С. Робертсон вже вернувся до Вашингтону із членами делегації. Він привіз тайну умову з през. Сингменом Рі, де сказано виразно те, чого нема в офіційному комунікаті, проголошеному в Кореї. Сингмен Рі погодився на всі найважніші пункти, висловлені в листі през. Айзенгавера до нього з 6 червня ц. р. Його згоду виявлено в тайному документі з уваги на південно-корейські настрої, щоб охоронити старенького президента від закидів, що він здав свої непримирні позиції. Сам Сингмен Рі призвав публічно лише те, що він погодився не робити труднощів перемир'ю впродовж трьох місяців, коли то Злучені Держави будуть старатися мирними переговорами очистити північну Корею від комуно-китайських військ. Американська преса занотовує, що це не зовсім відповідає правді, бо Робертсон не давав ніколи ніякої гарантії, що впродовж трьох місяців китайці покинуть Корею. Сам же Сингмен Рі стверджує в писемній формі в тайному документі, що він не буде противитися перемир'ю, якщо воно наступить перед тим, заки китайські війська залишать Корею і доки прийде до з'єднання Кореї. Також Сингмен Рі зобов'язався, що він не випустить на волю дальших воєнних полонених, він теж пішов на інші уступки. Щодо полонених, які не захочуть репатріюватись, то рішено перевести їх в здемілітаризовану зону, де вони будуть піддані охороні невтральних держав. Американська преса підкреслює успіх Робертсона, приписуючи це терпеливості і тактові американського дипломата, що безупинно переконував старого Сингмена Рі, що уряд південної Кореї нічого не зискає, коли порве добрі зв'язки з Америкою та піде на авантюру дальшої війни з комуністами, не маючи для цього достатніх сил. Суттєвою і поважною уступкою американців Сингменові Рі є переговори з ним вже тепер щодо пакту про військову допомогу на випадок нової агресії, господарську допомогу і культурні взаємини. Президент Айзенгавер обіцяв у своєму листі до Сингмена Рі, що З'єднані Держави заключать з Кореєю такий пакт, але аж після підписання перемир'я. Якщо переговори про пакт ведуться вже тепер, то він буде підписаний негайно після припинення воєнних дій в Кореї.

Тимчасом комуністична радіо-висильня в Пекіні гостро критикує спільну заяву Сингмена Рі і Робертсона, підкреслюючи, що та заява не дає ніяких гарантій, що Сингмен Рі дійсно підворядкується умовам перемир'я.

Предложення про створення поліційних з'єднань ОН

Гемілтон, Н. Й. — Під час конференції, що відбулася тут заходами університету й що скупчила багатьох знавців закордонної політики, виступив сенатор А. С. Майк Монроні, закликавши творити нову міжнародню поліцію. Монроні промовляв під час відкриття п'ятих річних зборів Колґейт університету, присвячених міжнародним справам. Промовець ствердив, на підставі досвіду Корейської війни, що втримання міжнародного спокою потребує поліційних з'єднань, силою триста до чотириста тисяч осіб. Ці з'єднання повинні бути спроможні діяти у випадку пильної потреби проти порушника світового спокою. Вояки поліційних з'єднань Об'єднаних Націй повинні набиратися з-поміж малих націй-членів ОН, щоб, таким чином, затримати міжнаціональний характер поліції. Окрім того, великі нації повинні поставити в боєздатну готовість щонайменше по одній дивізії, які творили б чуйну резерву поліції. Дальше зміцнення поліційних відділів творитимуть збройні сили кожної нації, з яких поліційна акція могла б черпати свої посилення.

Катастрофа літака, що мав 58 пасажирів

Гонолулу. — Трансокеанічний пасажирський літак DC-6, на якому були 58 осіб, пропав над Тихим океаном, і досі не вдалося його знайти. Літак летів з острова Гуами до ЗДА і слід його загубився десь коло 300 миль на схід від острова Вейк. На літаку були 41 доросла особа, 9 дітей та 8 членів залоги. Це перша катастрофа цивільного пасажирського літака на Тихому океані після другої світової війни. Між пасажирами були робітники і деякі особи, що служили в допоміжній військовій службі й кілька інших цивільних осіб. Хоч за цим літаком шукають 19 літаків та 9 кораблів, то досі не могли знайти його сліду. На літаку були чотири 20-особові порони та один 10-особовий порон, але й їх не можна знайти. Перший літак побережної сторожі пролетів над обширом 10,000 квадратових миль, і ніде не натрапив на слід розбитого літака. Існує надія, що деяка частина пасажирів врятувалася на рятункових поронах, але досі не вдалося тих поронів віднайти. Віцепрезидент літунської лінії, до якої належав літак DC-6 заявив, що коло 30,000 осіб летіли цим повітряним шляхом без найменших пригод.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ БЕРІЮ ЗА ПІДБУРЮВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПРОТИ РОСІЯН

Москва. — Вся совєтська преса повна обвинувачень проти Лаврентія П. Берії, в першу чергу за те, що він свідомо не придержувався совєтської політики у відношенні до народів і держав, які входять в склад СССР. Про це широко розписалася московська „Правда", це є теж предметом промов бесідників, що виступають на численних вічах, що їх тепер влаштовують в Совєтському Союзі. До цього долучено обвинувачення в справі лікарів, що мали позбавити життя совєтських провідників, як теж саботування засобів, що мали поліпшити колективізацію.

Окреме місце призначила „Правда" відношенню українців до росіян, зазначуючи, що на вічі в Києві Олександер Корнійчук, визначний український письменник, що став минулого місяця першим заступником Ради Міністрів УРСР, виразно заявив, що Берія свідомо причинявся до непорозумінь між українським та російським народами та ширив між ними незгоду. Корнійчук зайняв нове урядове становище якраз тоді, коли усунено з посади Леоніда Мельнікова з становища секретаря Комуністичної партії України за те, що русифікував Західну Україну та не допускав західних українців до уряду і партії. Геррисон Е. Сейлсбері, московський кореспондент Ню Йорк Таймс-у, пише, що з „Правди" та інших совєтських газет виразно виходить, що Україна була на першому місці в „маневруванні Берії".

Те саме, що говорив Корнійчук в Києві, повторено на вічі у Львові, де теж обвинувачено Берію, що він намагався ширити ненависть між українським і російським народами, але „робітники Західної України зрозуміли, що їхнє щастя, свобода та їхній спосіб життя залежні від великоросійського народу". Проте бесідники таки признавали, що треба дещо направити в доборі урядовців, вихованні і побільшенні кадрів, що занедбав Мельніков, не подбавши про підвищення західних українців в партії та уряді.

Подібні мітинги відбуваються також в Казахстані та в Латвії, де теж закидають Берії, що намагався сіяти ворожнечу між росіянами і місцевим населенням. „Правда" пише про Берію як „зрадника батьківщини, партії і народу, буржуазного дегенерата", що „активізував буржуазні націоналістичні елементи в совєтських республіках".

ЗДА посилають харчі Східній Німеччині

Берлін. — Президент Айзенгавер видав приказ висилати морською і можливо також літунською дорогою харчів до Східного Берліна і Східної Німеччини, вартістю на 15 мільйонів долярів, не зважаючи на поставу Совєтів і комуністичного уряду Східної Німеччини, що рішуче відкинули пропозицію американського уряду щодо харчової допомоги. Перший транспорт відійшов уже вчора. Його безпосереднім призначенням є Гамбург, віддалений ледве на 25 миль від Східної Німеччини. Транспорти харчів будуть здепоновані в різних пунктах вздовж кордону, а також частинно у західній частині Берліну. Америка сподівається, що голодуюче східньо-німецьке населення під комуністичним правлінням, чуючи про харчові припаси, що лежать на кордоні та не можуть дійти до німецького споживача із-за заборони Совєтів, буде ще більше обурене і озлоблене проти своїх теперішніх правителів. Американська радіостанція РІАС у західньому Берліні підкреслює чисто гуманітарний характер американської допомоги, що з нею є не зв'язані будь-які політичні умови. Речник американського Високого Комісаря у Бонні заявив, що існують дійсні можливості розподілу харчів: безпосередня висилка із західних складів до Східної Німеччини, або передача церковним і іншим німецьким харитативним організаціям, щоби вони висилали харчові посилки поштою на схід. В совєтській зоні немає товщів, масла і маргарини, а молоко видається тільки для немовлят.

Червоні обвинувачують, що альянти бомбардували табір полонених

Токіо. — Комуністи закинули сьогодні Об'єднаним Націям, ніби альянтські літаки в Кореї збомбардували в п'ятницю табір полонених в Північній Кореї, вбивши п'ятьох альянтських полонених та поранивши 15. Ранено чотирьох з залоги табору. Це обвинувачення голова комуністичної мирової делеґації, ген. Нам Іл, передав ген. Вільямові Гаррісонові у Панмунджом під час останніх мирових переговорів. Переговори мирових делеґацій відбулися двічі з короткою перервою, разом тривавши 42 хвилини. Гадають, що вони торкалися головно останнього висліду розмов між американським висланником Робертсоном і през. Сингменом Рі. Тимчасом на фронті альянтські літаки зістрілили вчора знову 7 комуністичних МІГ-ів та важко збомбардували комунікаційну сіть, залізничні рейки й мости недалеко манджурського кордону. Це було вперше цього місяця, що літунська акція була сильніша від акції наземних військ. Альянтські війська відбили висунені позиції на східньо-центральному фронті гірського хребта „Фінгер"

ЗА 35 ДОЛЯРІВ МОЖНА ПРОВЕСТИ ЦІЛИЙ ТИЖДЕНЬ В СОЮЗІВЦІ

Идучи на зустріч побажанням головно менше заможного загалу нашого громадянства, управління Союзівки прекрасної вакаційно-відпочинкової оселі Українського Народного Союзу при вступі в гори Кетскил біля Кергонксон, Н. Й., влаштувало окремі приміщення, в яких по найдешевшій ціні, бо тільки за 35 долярів тижнево, можна провести цілий тиждень. В ту ціну включені: нічліг в гуртожитках, підлоденний харч та всі відпочинкові вигоди, як купелі в басейні, користування спортовими майданами і т. п., що їх дає Союзівка. Рівночасно з цим зменшено теж ціни за побут в Гостинниці та окремих віллах. Нові ціни, що увійшли в силу з днем 15-го липня, встановлено тепер так: Повний тижневий побут в Союзівці з нічлігом в гуртожитках — від одної особи тижнево $35.00, а від одної особи денно — $7:00, включно з харчем та всіми вигодами. Ціни за кімнати, включно з харчем, на третьому поверсі Гостинниці: тижнево від одної особи $42:50, а від двох осіб — $75:00; денно в тих кімнатах, включно з харчем та всіми вигодами, від одної особи $8:00, а від двох осіб — $15:00. Кімнати, включно з харчем та всіми вигодами, в Захисті: тижнево від одної особи $50, від двох осіб — $90, а від трьох осіб — $120; денно в тих кімнатах — від одної особи — $10, від двох осіб — $17, а від трьох осіб — $24.

Нові ціни за побут включно з прохарчуванням та всіми вигодами) в апартаментах долішніх поверхів Гостинниці та трьох вілль: „Ворохта", „Полтави", „Чернівців", встановлено такі: тижнево від одної особи $55, від двох осіб — $100, а від трьох осіб — $135; денно в таких апартаментах: від одної особи $10. від двох осіб — $18, а від трьох осіб — $26. В усіх цих кімнатах є до розпорядження приватні ванни. В усіх кімнатах постійно гаряча й холодна вода. За діти окрема знижка, залежно від віку.

Встановлюючи ці нові ціни, які заледво покривають самі кошта удержання гостей, управління Союзівки пішло якнайдальше назустріч потребам і вимогам всіх прошарків нашого громадянства та сподіється, що воно з цих виїмкових можливостей масово користатиме. За дальшими інформаціями звертатись листовно на адресу: Ukrainian National Association Estate, Kerhonkson, N. Y. або телефоном: Kerhonkson—5641.

ЧЕРВОНИЙ КИТАЄ ВІТАЄ ПОВАЛЕННЯ БЕРІЇ

Гонґ-Конґ. — Офіційний орган китайської комуністичної партії, Пекінський Народний часопис привітав усунення одного з членів диктаторської трійки в Москві, Лаврентія Берію. Знищення Берії, китайський часопис називає величезним успіхом СССР й „працюючого народу всього світу". Часопис вказує на те, що викриття і відсунення Берії становить повчальну політичну лекцію для комуністичних партій у інших країнах, які повинні посилити свою пильність проти „класового ворога", — однаково, як усередині, так і зовні. Пекінський часопис, в імені китайського народу, висловлює своє обурення „злочинною діяльністю зрадника Берії". Одночасно часопис висловлює „глибоку вдячність" і обіцяє всемірну підтримку з приводу швидкого викриття зрадника. Стаття висловлює подив з приводу належного пильнування правовірности й усунення порушників з лав верхівки СССР. Згадана стаття є перший офіційний відгук червоного Китаю на упадок одного з совєтських диктаторів.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На три місяці	2.75	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

БОРОТЬБА ЗА ВЛАДУ В КРЕМЛІ

Лаврентій Берія, той сам кремлівський кат, що трупами й кров'ю мільйонів невинних жертв підтримував криваву диктатуру Сталіна й після його смерти став другим з трьох претендентів на червоний престіл, нагло сам опинився під „стєнкою", як „ворог народу", „зрадник" і „аґент закордонного капіталу". Ще вчора він, як перший заступник голови ради міністрів СССР, як міністер внутрішніх справ і шеф таємної поліції та як другий, після Маленкова й перед Молотовим, в три-особовій диктатурі Кремля, був пострахом кожного з усіх 200 мільйонів совєтських рабів, а сьогодні сам впав жертвою тієї кривавої системи, співтворцем якої він був.

Цей кривавий танок в Кремлі не є в світі жадною несподіванкою. Його всі передбачували й на нього чекали. Він тільки почався швидше, ніж можна було припускати.

Справа упадку Берії та можливості дальшого розвитку в Кремлі, в світлі останніх подій і західніх здогадів та коментарів, виглядає в загальному так:

Після смерти Сталіна на кремлівському престолі засіли три його можливі наступники: Маленков, що репрезентує комуністичну партію й визначену для неї „Сталінську лінію"; Берія, що пішов власним шляхом та намагався здобути собі популярність деякими реформами й компромісами, головно в користь неросійських народів Совєтського Союзу та деякою лібералізацією комуністичного режиму; й Молотов, що оперся головно на армії, яку в новій совєтській верхівці очолює маршал Булґанін. Маленков та його „соратники" в партії заступали дотеперішню політику „твердої руки" тієї партії для всіх; Берія пробував скріпити своє становище деякими компромісами й лібералізацією, а Молотов сперся на командуючу кліку в армії, яку Сталін був відсунув після війни від рішального голосу та яка виявляє сильні великоросійські націоналістичні тенденції.

Берія, що усунув протеґованого Маленковим і Хрущовим Леоніда Мельнікова з посту секретаря партії в Україні під закидом „русифікації" та перевів під таким же кутом деяку чистку в Балтійських країнах, що усунув з командуючого посту в Німеччині ген. Чуйкова та інших командантів, провалився перший в зударі з коаліцією Маленков-Молотов, а з ним, очевидно, провалився й його політичний „неп".

Тепер починається „рунда" Маленков-Молотов, Маленков з партією й Молотов з армією. В такій системі, як комуністична, немає місця на жадні компроміси, отже немає теж будь-яких виглядів на те, що змагання за владу між Маленковим і Молотовим можуть залишитись невирішені. Раніше або пізніше один з них, або й вони обидва, опиняться там само, де опинився тепер Берія й де перед ним опинились Троцький, Каменєв, Зіновєв та всі інші, що вважалися суперниками одного диктатора. Така макабрична вакханалія триватиме в Кремлі так довго, аж доки там знову не засяде якийсь один тільки „сталін". Очевидно, що в тому кривавому танку знову покотяться голови, за кожним разом інші. Тепер полетять голови тих, що були зв'язані з Берією, опісля знову тих, що стинають голови тепер, але які програють в новій ривалізації, й так без кінця.

Західній світ, як це виходить з численних коментарів, покладає деякі надії на цю нову боротьбу за владу в Кремлі, забуваючи, що в цьому немає нічого нового, що все це вже було й буде, як довго існує комуністичний режим, так само, як постійно чергуються русифікація й „українізація" України. Сумління вільного світу за долю двох сот мільйонів жахливо гноблених людей та відповідальність за долю світу ані трохи не полегшаться від самих тільки пасивних надій та очікувань, що кати самі себе зліквідують. Один з них завжди залишиться й завжди залишиться зачароване коло диктарури та ліквідацій, від яких найбільше терплять закріпощені народи совєтської імперії. Але боротьба за владу в Кремлі може становити ту пригожу обставину, щоб допомогти поневоленим народам звільнитись від усіх кандидатів на диктатора та й самої диктатури. Якщо західній світ не використає тієї нагоди і вважатиме, що якраз тепер добра нагода на злагоду з Кремлем, то за це доведеться йому пізніше догого платити.

ПРАВНА ДОПОМОГА

Якщо президентові Айзенгаверові удасться перемогти могутню опозицію очолювану сен. МекКарраном, то ще цього року можна надіятися допущення до З'єдинених Держав нових 240,000 іміґрантів, втікачів з-поза залізної заслони, а серед них і якоїсь кількости українців. Ця обставина повинна пригадати нам потребу більше зорганізованої інформаційної допомоги, ніж ми могли її постачати недавнім скитальникам, що прибували до ЗДА з дуже малим знанням цеї країни.

Навчені досвідом, треба тепер подбати щоб нові іміґранти змісця зрозуміли, як пристосуватися до нових відносин для своєї особистої користі і для громадського добра.

Америка це правова держава, правлена на підставі демократичних засад людьми, що походять з вибору, — тутешні закони коріняться в традиції й переконанні, що закон треба шанувати, а не ламати його чи намагатись його обійти. Хто думає, що тут треба вживати таких самих крутійств як під диктатурою, щоб створити нове життя, той грубо помиляється.

В Америці така різнородність законів і звичайового права, що навіть „старі американці", а то й правники, не завжди визнаються в нетрях законодавства місцевого („муніципального"), с т е й тового чи федерального. Це завважили новоприбулі европейські правники, що хотіли б давати правничі поради своїм землякам. Воно зовсім зрозуміле, коли взяти до уваги, що територія ЗДА охоплює 48 стейтів, з яких кожен має своє законодатне тіло і свою спеціяльну конституцію з окремим судівництвом і адміністрацією. Наслідок того такий, що, напр., громадянин з Ню Йорку, опинившися поза рікою Гудсоном, в стейті Ню Джерзі, застає там інші правні стосунки, до деякої міри відмінні від тих, з якими він зазнайомився в Ню Йорку. Подібне завважить він, приїхавши до Филаделфії, у стейті Пенсилвенія, або в Дітройті, у стейті Мішиґен, чи в Шікаґо, у стейті Ілиной.

Не зважаючи на те, існують деякі загальні правні й звичаєві засади, спільні всім, з якими треба зазнайомитись теж і новоприбуваючим. Такі поняття, як напр. табулярної позички („мортґейдж"); позички на „новт"; маєткової запоруки в виді „бонду"; різниці між банковим контом для підручних виплат („чек аккаунт") і банковою вкладкою на ощадність („сейвінґс аккаунт"); купно речей на сплати („інстолмент рейтс"); заплати хочби тільки однодолярового завдатку при заключенні умови (контракту) купна й продажу; замовлення товару в крамниці чи магазині (дати „ордер"); виданна посвідки („рісіт") на відібрані товари чи на сплату рати або цілости довгу; право відміняти закуплений у крамниці товар ,коли не відповідає умовам або величині („чейндж"), і т. д., і т. п. — все те в звичайнім американськім житті таке природне, як насущний хліб, одначе хтось мусить з цими практиками зазнайомити навіть найбільше інтеліґентних людей на самому вступі до нової країни.

Треба теж зазнайомити свіжо прибулих з федеральними податковими законами, що вимагають заплати податків при виплаті робітничої платні („відровал текс"). Ці закони зміняються майже щороку як теж і приписи, додані до податкових блянкетів, що їх після виповнення відсилається до федерального уряду з кінцем кожного податкового року — звичайно до 15 березня. Необхідно зазнайомитися ще й з федеральним законом про суспільне забезпечення, який вкладає обов'язок постаратися за „робітничу картку", тобто „сошел секюріті номбер"; дальше обов'язок оплати відповідної частини заробітку на забезпечення на випадок безробіття („унемплоймент иншюренс") та на старечу пенсію („олд ейдж пеншен"). Треба відразу освідомлювати щодо обов'язку належати до робітничих юній чи фахових професійних спілок, про робітничі звичаї під час страйку і т. п.

Окремо треба зазнайомитися робітникам зі стейтовими законами про відшкодування на випадок каліцтва під час праці („компензейшен ло"); про право забезпечення на різні випадки і т. п.

А вже необхідним обов'язком кожного громадянина є таки забезпечити своє життя хоч би на найменшу — одначе на перші потреби вистачальну — суму. Це такий звичай в ЗДА, що майже став законом. Але нові іміґранти боронять проти цього в переконанні, що мовляв, хтось „жде на їхню смерть", або, що вони тільки хвилево перебувають в Америці й скоро повернуть на рідну землю. Про цю справу замало таки пишеться або й говориться, не зважаючи на це, що вже перші українські піонери-іміґранти в Америці розуміли вагу своїх рідних обезпечево - добродійно - допомогових організацій чи товариств, званих популярно „союзами".

До обов'язку правної допомоги належить теж і підготова до здобуття американського громадянства. Цеї справи аж ніяк не можна легковажити. Колишні іміґранти мріяли про те, щоб здобути якусь політичну силу в новій країні і тому старались набути якнайшвидше право громадянства. Та їм на перепоні стояла дуже часто неграмотність, яку треба було побороти. Теперішня іміґрація позначається величезною участю освічених людей і вони повинні станути в перших лавах аплікантів за громадянство. Цю справу повинен узяти до уваги Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет і заздалегідь постаратися про фахово вишколених правників, як це зробив нюйоркський відділ ЗУАДК. З уваги на новий іміґраційний закон МекКарана-Волтера, відомий як „Поблік Ло 414", що ввійшов в життя 24 грудня 1952 року, приписи щодо набуття громадянства в дечому змінені і тому треба постаратися про видання коротко накреслених питань і відповідей для освідомлення нових іміґрантів з новими вимогами процедури при набуванні громадянства.

Оці завдання на найближчу майбутність є завданнями всього громадянства і тому ті, що тими справами займаються, заслуговують на повну підтримку загалу.

І. Світ

ЧЕРВОНА ПРОПАГАНДА ПРО УКРАЇНЦІВ В АЗІЇ

(Докінчення)

Герилюк також згадує про українські далеко-східні з'їзди та їх діяльність й вказує, що весною 1918 р., коли відчинявся III З'їзд українців Д. Сходу у Хабаровську, на нього прибули 80 делеґатів, серед яких було 50 селян. В „Известиях Хабаровськ о г о Облисполкома" з'явився, згідно автора, лист з домаганням поставити питання про відношення до совєтської влади, „нагадаючи з'їздові ленінські слова — „хто не з нами є проти нас".

Герилюк не згадує про рішучі постанови цього з'їзду, його національні рішення, піддержку українській владі та ін., але намагаються вплутати зовсім сторонні справи, як зміни влади на Сибіру, діяльність ген. Хорвата, який відноситься досить прихильно до українського руху, як то вже було в наших статтях занотовано.

Автор пише тільки, що коли починалася інтервенція на Сибіру, Хабаровський Совнарком звернувся до Українського Далеко - Східнього Секретаріяту, як органу українських мас далеко-східнього населення з закликом, провести мобілізацію проти інтервенції й контр-революції" (Н. Жизнь, 20 жовтня 1943 р. 2 стаття).

Але не так сталося. „Гаспада из секретариата украинской краевой Рады, в Хабаровске видают циркуляр", яким пропонують українському селянству не приймати участи в боротьбі з інтервентами. „Цей зрадницький акт українських націоналістів відкрив очі трудящимся Д. Сходу, хто є ті діючі українського націоналізму".

Якщо слідкувати далі за словами автора, то стає дивним, для чого могутній совєтській владі треба було звертатися до Секретаріяту, щоб він „перевів мобілізацію проти інтервенції". Отже виходить, що Український Секретаріят мав можливість й силу перевести цю мобілізацію. Це є підкреслення наших тверджень, що ідея створення українського війська на Далекім Сході була реальна й житьова, коли проєкт від імені населення Зеленої України, — її Секретаріяту та Українського консуля П. Твардовського був переданий ген. Жаневу, головнокомандуючому союзними військами на Сибір.

Японці в цей час також цим цікавилися, але, очевидно, хотіли це зробити, як свою аґентуру. Українці на це не пішли, як про те оповідається в одним спогаді, видрукованім в „Неділі" перед війною у Львові.

Згадує автор також про прийняту конституцію українців Д. Сходу, але ставить це слово в лапки, торкається також справ кооперації та „Чумака" й пробує виставити його, як аґентуру купецтва та буржуазії, чого не було. Згадує автор також про IV З'їзд у Владивостоці та його постанови, а зокрема про звернення до народів світу, в якім „згідно з універсалом Центральної Ради та 14 точками Вилсона, з'їзд вимагає признати права „самостійности" України, як національної одиниці, та відділення України від Росії. Ця декларація була видана англійською, французькою, російською та українською мовами й була розіслана всім чужинецьким місіям й урядам та всім українським організаціям Далекого Сходу".

В наведених уступах Герилюка слово „самостійність" було в оригіналі поставлене у лапках. Далі він намагається вказати, що наша діяльність все більш набирала „монархічного" характеру. Де він це знайшов — невідомо. Навпаки, московські кола, зокрема в часи адм. Колчака, старалися все приписувати українцям ліві течії, що теж було неправдою.

У статтях автор ніде не згадує, скільки українців жило й жиє на Зеленій Україні — Далекім Сході. Цього питання большевики після 1932 р. ніколи не згадують.

Пробує автор твердити, що голова „Чумака" й інші діячі ніби прогулювали громадські гроші у кабаках. Цього ніколи не було. Більшість наших діячів ледве жила зі своїх скромних заробітків або тяжкої праці.

В той самий час інші совєтські автори в своїх книжках навіть твердять, що українські організації не мали жадного впливу на народні маси на території Зеленої України, та що ніхто не хотів української мови у школах.

Герилюк оповідає, що після ліквідації совєтської влади в Амурщині ,влада перейшла в руки есерів, на чолі з Алексеєвським (Олексеєв). Цей „уряд почав пильно нищити большевизм в краї. Першим обов'язком було видання приказу про замкнення всіх українських організацій на території уряду Алексеєва".

Це факт, що українські організації частинно були зачинені Алексеєвським, хоч мали в той час моральну підтримку Сибірського Уряду — Обласників (самостійників). Алексеєвський не рахувався з цим, бо належав до яскравих неделімців, як більшість ес-серів в той час були в Сибіру та на Далекім Сході, за виїмком діячів Сибіряків-обласників та їх друзів. З большевизмом вони також боролися, але Герилюк намагається анти-українське ставлення Алексеєвського пов'язати з большевицькою активністю. Він не згадує ні словом рішення скликаного з ініціятиви большевиків в пізніші часи з'їзду в Пещано-Озерську, де винесено рішення проти українців, бо селянство головної частини Амурщини, себто Зейсько - Буреїнської долини, було за повну українізацію адміністрації, піддержку Далеко-Східнього Секретаріяту та організацію свого власного війська. Автор твердить, що українці були в тісній співпраці з урядом адм. Колчака, хоч цей реакційний уряд зруйнував всю справу незалежности Сибіру, споневірив засоби, які йому дали держави Антанти, та проводив централістичну політику всередині та назовні, як про це пише в своїй останній книзі проф. К. Маннінґ — „Сибірське фіяско".

В четвертій статті, Герилюк зупиняється на одній спробі завалити український організований рух скликанням з'їзду в Хайларі, Манджурія, з ініціятиви П. Гладкого. За спиною якого стояв московський консул. Не згадується, що українці Манджурії осудили це та що постанови кількох осіб з'їзду залишилися на папері. Але одне вдалося

(Закінчення на стор. 3)

ЛІТО І ДІТИ

Кожна пора року має свої гарні і погані сторінки, але літо — це особлива пора. Дитяча казка розказує про заклад між вітром і сонцем, хто з них сильніший, і вихор програв: порвав одяг на людині, але не зміг її, а під палючим подихом сонця людина скинула сама одяг і зовсім охляла. Літо — це мертвий сезон для громадського життя. Ніяких докладів, зборів, концертів, вистав робити не можна, бо люди просто фізично не всилі видержати серед духоти заль. Навіть політичне життя в державі скорчилось, бо швидкий виїзд законодавців на „вікенд" — це вже не справа приємности, а конечности. Організації й установи, що відбувають щорічні загальні збори чи конвенції — викінчують свою працю і готуються із звідомленнями на час осені, коли вже можна буде „зарискувати" заклик до членів і делеґатів „обов'язково" явитися. Робити з'їзди літом — річ невдячна і дійсно рисковна, хіба, що робиться їх в гірських чи надморських місцевостях. Однак — ясно — праця по установах не може припинятися, а відпустковий час є получений із подвійною працею для тих, що мусять заступати своїх товаришів і робити роботу подвійну і потрійну. Можна дійсно співчувати наприклад, з усіми робітниками і службовиками руху, імпонуючої комунікаційної сіті мільйонових американських міст та всієї території ЗДА, але вони можуть служити теж зразком залізної необхідности вести працю завжди і в усіх обставинах, без уваги на спеку чи студінь.

Проте з поняттям літа в'яжеться в першу чергу тямка про — дітей і молодь. Дво- і більше місячний відпочинок дітвори й молоді під час літніх ферій це щось більше, як перерва в науці і відпруження для тіла й духа. Особливо це щось більше для нас, українців, для українських дітей і для українських батьків. Літні місяці — це чудова нагода для батьків надолужити дітям кривду, що їм роблять батьки, які ввесь день зайняті своєю заробітньою працею та не мають просто фізично часу займатися дітьми так, як цього треба для оформлення дитячої вдачі і дитячої психіки та для плекання здоров'я дитини. Найбільшим парадоксом американського життя є велика дбайливість за дітей, що проявляється і в незрівняному виробництві дитячих забавок (починаючи від немовлячого віку) та одягів і в будові чудових шкільних будинків та величезному шкільному апараті, — та поруч із цим із повним занедбуванням хатнього виховання дітей і молоді. Є вже на цю тему ціла література і вічно викликує ця тема біль голови у педагогів і громадських діячів та соціяльних опікунів — як і що протиставити поганим манерам і злим обичаям, що їх набуває молодь, залищена впливові не тільки школи, але й вулиці та власного середовища в усіх вільних годинах поза школою. У масі не мають діти в Америці свого дому у розумінні теплої родинної атмосфери, повної піклування і безупинної опіки та безупинного керівництва. Батьки не пов'язані з дітьми спільнотою зацікавлень і виміною зацікавлень, не пов'язані розмовами, ні теплотою атмосфери родинного дому, де колись центральним місцем був їдальняний стіл, що за ним тричі денно збиралася вся родина. Їдальняний стіл існує для паради, для гостей, а здебільша заступає його практичну вартість столик у кухні, де прихапцем споживають свою їжу члени родиня, нерідко кожний зокрема, завжди і вічно поспішаючи.

Зверніть, батьки, літом свої довги, що ви їх завинили своїм дітям! Ви не маєте часу круглий рік та обманюєте самі себе, що піклуєтесь дітьми. Ви не маєте часу і літом. Але діти мають час! То ж не тримайте їх дома, прив'язаними до себе без змоги присвятитися їм. Молодняцькі організації укупі з гуртами свідомих г р о м а дян-батьків основували вже відпочинкові літні оселі для дітей і молоді. Сіть цих осель ще замала, але ж і вона може чимало допомогти тим батькам, що дійсно хочуть щ о с ь для своїх дітей. Для їх тіла і духа, скріпити їх здоровно і дати їм ту атмосферу опіки від старших і розваги серед однолітків, яка їм так потрібна. Рідну атмосферу, рідну українську опіку і рідне українське добірне середовище однолітків. Нарікаєте на відчуження дітей від мови батьків, — пішліть дітей до осель, де вони будуть мати кількатижневий найпрактичніший у світі „вишкіл" рідної мови, такий, що інколи залишає свій благодатний вплив на ціле життя. Відома правда в науці педагогії, що найбільшими егоїстами є батьки, хоч дали б своє життя за своїх дітей. Але у своєму егоїзмі не хочуть дати їм того, що тим дітям направду потрібно дати: коли не маєте самі змоги виїхати з дітьми в гори чи над море і дати їм там товариство інших українських дітей (а скільки наших людей в Америці має такі можливості!) то не держіть своїх дітей під час літніх ферій у своїх хатах, а видайте розмірно невеликий гріш і відпустіть дітей на літо. Бо літо є передусім порою року для дітей і молоді. Дайте їм скористати з нього і не забирайте дітям і х н ь о г о літа.

Вол. Дорошенко

МОЇ СПОГАДИ ПРО С. ПЕТЛЮРУ

(8)

Я тоді добре розглядів Петлюру — він нагадав мені молодика „Симона" з 1900-1901 рр., але ж значно змужнів і держався певно, по-військовому.

Розуміється, мені було тоді незручно підходити до Головного Отамана, щоб пригадати колишнє приятельство, та й не було нагоди до того, бо він дуже скоро відійшов.

Нарешті — востаннє — я бачив Петлюру на святі злуки 22 січня. Всі сподівалися, що Головний Отаман прибуде на свято верхи на білому коні в оточенні генераліції, та й хотіли, щоб так сталося. Були чутки, що це було і в проєкті, але заздрісний Винниченко спротивився такій параді. Отож приїхав Петлюра скромно автом. Я бачив, як він сидів у ньому в своєму скромному жупані й сивій смушевій шапці смутнийневеселий. Та й усі навкруги були невеселі, не вважаючи на врочисту церемонію, яка повинна була б сповнювати душі радістю. І не дивниця, адже большевики були вже близько Києва . . .

До цього загального смутку долучилася й хмура, невесела погода.

Оформленням свята керував запопадливо Микола Садовський. Він пустив у непам'ять свою колишню сварку з Петлюрою за критику його театру перед війною.

На початку я згадав про вплив отруйних всесвітянських ідей у їх російській, далекій від европейської шаті, на голови молодих діячів доби визвольних змагань 1917-1919 років. Це було добре видко з переведення виборів до Трудового Конґресу. Виборчу ординацію для цих виборів випрацював сам Володимир Винниченко, як про це згадує В. Приходько. Ця ординації змагала до того, щоб лівіші елементи могли діставатися на членів Трудового Конґресу, а правіші кола не тільки що не могли бути делеґатами, але навіть, деколи, не мали пасивного виборчого права.

Напередодні 1-го січня 1919 року з нагоди Нового Року відбувалися скрізь у Києві численні святкування, чи властиво мітінґи, на яких виступали різні промовці з пристосованими до злоби дня промовами. Влаштовували такі збори й службовці різних міністерств, де пописувалися всякого роду оратори, оцінюючи становище й ставлячи свої прогнози й дезидерати. На одних таких зборах службовців, не пригадую вже котрого міністерства — може то були й збори взагалі службовців усіх декастерій, — був і я і немало чудувався, слухаючи промовців, — невже це службовці українських національних установ?! — всі, як один, трубили вони в большевицьку дудку. Особливо пописувався один високий урядовець, ще молодий пан, на прізвище, коли не зраджує мене моя пам'ять, Гризодуб. Його промова мала чисто большевицький характер, явно неприхильний до Української Народної Республіки, в установі якої він служив. Він нахабно підгризував дуба української державности. І не знайшлося нікого, хто потягнув би його до відповідальности за його провокативну большевицьку пропаґанду.

Таким людцям вільно було говорити й діяти, а наші заслужені діячі мусіли сидіти в мишачих дірках і мовчати. Коли я відвідав старого Євгена Харламповича Чикаленка десь по приході Директорії, він з сумом сказав, що тепер слідом за нею прийдуть большевики.

Так і сталося. З кінцем січня зачалася евакуація Києва. Мені очевидно зовсім не всміхалося лишатися під большевиками і я скориставши з від'їзду до Галичини західньо-українських д е л е ґатів Трудового Конґресу, виїхав із ними до Станиславова.

V. У Станиславові 1919 р.

Невдовзі по моїм приїзді до столиці ЗУНР опинилося тут чимало й достойників УНР — цивільних і військових. Бував тут заїздом і С. Петлюра, приїздячи з фронту на відвідини своєї дружини, Ольги Опанасівни з донькою Лесею. Завдяки моєму старому приятелеві Степанові Онисимовичеві Сірополкові, що теж тоді тут перебував із сім'єю, я познайомився з ними. Ольга Опанасівна була кузиною чи то самого Сірополка чи його дружини Ніни Михайлівни.

Сірополки були нерозлучні з нею й Лесею. Вони всі жили дуже скромно, чи краще сказати — убого, й для ощадности ходили на обід до якогось приватного дому. Я теж нераз ходив із ними за компанію до їхньої столовки. І дивом дивувався, як бідно жила й харчувалася сім'я Головного Отамана, коли різні менші отамани просто розкидали грішми. Та й сам Петлюра жив дуже скромно. Він був, можна сказати, безсребреник і не придбав собі нічого про чорний день, як це зробили інші члени Директорії, а навіть його власні службовці, люди, що своїм інтелектом і заслугами далеко відбігали від свого шефа. Мені доводилося чути від військовиків нарікання на Петлюру ,що оточує себе людьми малої вартости. Але це могла бути й зависть.

Галицькі урядовці, що одержували від свого уряду дуже скромні платні, та й усе станиславівське у к р а їнське громадянство не могли вийти з диву, бачачи широку натуру братів-наддніпрянців, головно військовиків, що купували кошами тісточка та алькогольні трунки.

Але сам Петлюра, кажу, жив скромно й не розкидав державних грошей.

Але і в Станиславові все так складалося, що я не мав нагоди зустрінутися з ним під час його відвідин родини. Мене дивувало, що ніхто з його оточення не звернув його уваги на убоге життя Ольги Опанасівни й Лесі, симпатичної, тихенької та гарненької дівчинки.

Боюся, що була вона вже тоді недокровна і їй слід було краще харчуватися, а не так надто вже по-спартанськи. А тимчасом дружина й донька президента української держави жили далеко гірше навіть від мене, хоч я не займав жадної державної посади ні в уряді УНР, ні в уряді ЗУНР. Я заробив був трохи, працюючи в Києві в органі самостійників „Україна", а до цього щось доробляв співробітництвом в офіціозі уряду ЗУНР — „Республика", яку редаґував мій приятель Іван Кревецький, що був перед війною директором бібліотеки НТШ, де й я працював.

Отож, кажу, мені не щастило побачити в Станиславові Головного Отамана, хоч з іншими наддніпрянськими діячами доводилося там не раз тоді зустрічатися, як от, наприклад, з проф. Мих. Грушевським, Ю. Коллардом, Володимиром Винниченком та ін., що через Станиславів удавалися на Захід.

Прибув до Станиславова й В. Липинський у супроводі Андрія Жука, що був радником у його віденському посольстві. Вони удалися до ставки Головного Отамана й, вернувшися, не могли нахвалитися, як сильно він виріс за цей короткий час.

Мовляв, Петлюра став справжнім державним мужем, на цілу голову вищим за своє середовище.

Що таке міг говорити Жук, давній товариш і приятель Петлюри, це не дивовижа, але признання з уст Липинського було не порожнім компліментом. Видно, Петлюра в очах Липинського на такий комплімент заслужив. Але пізніше Липинський не міг подарувати Головному Отаманові розстрілу Болбочана. І мене вразила ця подія, тим більше, що саме під час перебування Липинського в Станиславові він познайомив мене з тим небуденним військовиком. Болбочан перебував тоді в столиці Західньо-Української республіки на свого роду інтернуванні, зостаючися на волі під словом чести, що не втече.

ПІДПІЛЬНА БОРОТЬБА В УКРАЇНІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

(Скорочено з „Українського Самостійника", чч. 24-25).

За минулих 10 років методи і способи підпільної боротьби проти займанців в Україні змінилися. В багато дечому вони тактично пристосувалися до нових обставин. Але сама боротьба не припиняється і заслуговує на тим більший подив і пошану, що совєтський терор сполучений із згущуванням сітки проникання вглиб усіх проявів українського народного життя. Совєти подають час до часу повідомлення про „повну ліквідацію" УПА, проте тут же наклицають до сторожкости і погрожують репресіями, чим самі собі заперечують.

Під час останньої зими большевики переводили в Україні масові облави. Дошкульна форма тоталітарної контролі — це масові допити десятків тисяч людей з обрахунком, що всетаки десь, якась жінка, якась дитина, якийсь балакун виговориться і виявить щось підозрілого і наведе на слід, за яким можна буде вже йти далі. Ці допити дошкульні не тільки для населення, але й утруднюють підпільно-революційну роботу, зокрема систему зв'язків.

Окрему небезпечну і складну проблему для зорганізованого руху спротиву становить здобування харчів. Щораз дошкульніше дають себе пізнати революційному підпіллю наслідки колгоспної системи. Інакше було, коли села й містечка складались з індивідуальних господарств, та інакше є нині, коли мешканці й їх припаси є під многократною контролею. При найбільших симпатіях населення до революціонерів, воно не всилі помагати їм матеріяльно. Тому треба, поборюючи труднощі зв'язку і транспорту, самому здобувати в багатьох місцях харчі й концентрувати їх в одному місці. Ця акція є сполучена з наскоками на харчові магазини комуністичної верхівки і кожна така вдатна операція втішається особливою симпатією серед населення, що його грабує влада. Очевидно, такі наскоки є дуже часто получені з перестрілками і болючими втратами. Взагалі, хоч давня тактика збройних повстань та нападів і зударів більшими збройними з'єднаннями припинилася, проте збройні сутички не припинились.

Українське революційне підпілля в краю далі найбільш дорожить зброєю, тим більше, що за цю зброю тепер дуже важко. Всі відомості з краю кажуть про брак у підпіллі зброї, амуніції і ліків. Роки найбільшого повстанського руху в Україні 1943-48 дають себе відчувати й тепер, між іншим у сумних наслідках перебування тоді довгими місяцями у вогких бункрах та мокрих і холодних землянках. Де ж узяти ліків, коли їх в совєтській дійсності так мало, а з закордону не присилають?!

Нинішня підпільно-революційна акція УПА в краю кладе головний натиск на пропаґанду. Вона полягає на спростуванні большевицьких брехонь, на розкриванні правди про совєтське життя і про зовнішній світ та на свідомому поглиблюванні в народі почуття його власної сили. Вести таку пропаґандивну роботу страшенно трудно, бо ворог особливо стежить за видавництвами. Здаючи собі справу з небезпеки друкованого революційного слова, большевики більше тішаться схопленням тайної друкарні чи складу пропаґандивно-підпільної літератури, як зірванням підпільного складу.

З величезними труднощами приходиться здобувати технічний матеріял, потрібний для друку. Для друкування підпільної літератури вживається всіх доступних для цієї цілі засобів, всякого паперу, що його вдасться роздобути, нерідко паперу зі шкільних зшитків. Друкується на „Ґутенберґівках", гектографах, склографах і циклостилях. Широко поширена у підпільних виданнях техніка дереворитів. Праця технічних звен проходить нераз під землею, при блиманні каганців, у кращих випадках при нафтових лямпах. Зацікавлення революційно-підпільною літературою величезне однаково на Західній як і Східній Україні. Ціль літератури не тільки виховно-пропаґандивна, але й практично-вишкільна. Так напр. видано машинописом підручник на 130 стор. „Українська партизанка", виключно для вжитку революційного підпілля. Підпільна українська література у 1950 році виказує 18 назв, у 1951-му році лише 6, зате у 1952-му знову 15. Серед них є брошури і летючки, інструкції і збірки листівки. Технічна недосконалість цих видань ні трішки не послаблює велетенського значення, що їх вони мають — для підмулювання совєтської влади, для підрізування поваги ніби всесильного режиму, для піддержання народного духа.

Майже всі ці видання відомі українській еміґрації, перенесені з-поза залізної завіси рідкими окремими примірниками. Перенести таке закордон — річ несамовито трудна, як і взагалі вдержувати персональний зв'язок між українським підпіллям та закордоном. Важко уявити собі всі труднощі, щоб передістатися в Україну, чи прийти з України. Большевики докладають всіх зусиль, щоб до цих проникань не допустити. Люди не мають уявлення, як суворо і пильно большевики бережуть кордони. Густо стоять застави. Їх гнізда розбудовані так, що простір між ними є під постійним наглядом і обстрілом вартових. Ночами цей простір є обмітаний прожекторами. По всій границі тягнеться заоране полі шириною до 6 мітрів, безупинно контрольоване стежами із псами. За полем — безперервна дротяна загорожа висотою 1½ метра. Часто є там прокладені міни. До того у прикордонних смугах існує спеціяльний режим стеження і терору. Коли в глибині України важко вдержувати підпільний зв'язок, подорожувати і зустрічатися, то воно не стоїть ще у ніякій пропорції до труднощів переходу через кордон. Люди, що це роблять, це герої, тим більш, що вони роблять це не з думкою про геройство, а про Україну.

Голос Читача

В справі пластових таборів

В „Свободі" ч. 139 надруковано інтересну статтю п-ні Горохович про пластові табори.

Не маю потреби піддавати дискусії думки авторки про виховну ролю, що її відіграє пласт для нашої молоді. Все в таборовому житті — гаразд, бо все з Богом, з Україною, на лоні матері - природи, все таке своє: й пісня при ватрі, й чарівна леґенда про минуле, яка пориває у велич славного, яке ще має колись прийти...

Ростіть же, діти, здорові тілом й душею, на щастя собі, на радість нам, та на хвалу Творцеві й Батьківщині, бо ж ви — „наше майбутнє"! Ми довірили вас, наших пестунчиків, вихователям: пластовим сеньйорам, сеньйоркам, — які не тільки добрим словом, але й **добрим прикладом** навчать вас, як належить пильнувати чесноти духа в здоровому тілі. Стреміть же до височин духових, до далекого й прекрасного Ідеалу!

Здається, все гаразд у цікавому дописі п. Тоні Горохович. Однак, зіпсував враження з допису цей докір нам, батькам, які „буває, на табір не посилають дітей тому, що там більшість католиків, мовляв загроза для збереження дітей у православному обряді, або навпаки"... І причому тут „навпаки"?! І пощо викликувати з густої темноти лісової, яка ще густішає при пластовій ватрі, цю примару, цей натяк на ніби неіснуючий у методах пластового виховання „фанатизм", від якого автор відпекується в кінцевих абзацах свого допису? Для мене, православної, не є зрозумілим фанатизм навіть „правдивих християнських чеснот", бо вже самий фанатизм не є чеснотою!

І нині стою я в роздумі над двома документами, в „Свободі" друкованими:

1) над дописом Тоні Горохович, та 2) над листом до редакції, присланним від Всечесного католицького пластового капеляна о. Побігушки. Останнього листа — ми православні дуже боляче відчули й добре затямили: в цьому листі своїм о. Побігушка підкреслив категорично, що посвячення загально — пластового прапору було зроблено тільки ним і нікім більше.

Порівнюючи ці два цікаві документи,сама себе питаю: „Невже ж ніколи не засиплеться ця історична безодня, яка викопана в нашому многостраждальному народі злою мачухою — недолею, та яка поділила нас на дві християнські галузі?! І не знаходжу відповіді на своє запитання, бож з одного боку, читаю: „Майте довір'я до нас, — пластових **в и х о в н и к ів**, Батьки нашої пластової молоді. Не міститься у системі пластового виховання... — виховування наших дітей на загорілих партійців, на нездорових фанатиків вузької мети. Якщо фанатиків, так правдивих християнських чеснот"... А з іншого боку бачу: священик мусить чомусь виправдуватись перед людським оком та відпекуватись від другого такого ж самого слуги Божого — православного священика! На 11-тій сторінці молитовника: „Господи возвах к Тебі", виданого 1944 р. у Львові. з благословення Митрополита Андрея, сказано недвозначно: „В нез'єдинених" (себто, у неуніятів, а у православних) „є **правдива** Служба Божа й **правдиві** Святі Тайни". Так в чому ж річ?!

І куди заведуть нас ці практикою підтверджені „чесноти християнські"?!

Ол. Мацюрак, Ню Йорк.

Червона пропаґанда про українців в Азії

(Закінчення зі стор. 2)

перевести тим особам, а це „обратиться к русским властям о политике консула Твардовского опасной, а его отдельные выступления признать вредными". Безперечно для москалів вони були такі, бо консул Твардовский опирався на Україну, домагався створення українського війська на Д. Сході.

Діяльність Гладкого та інших причинилися до того, що московський посол в Пекіні, князь Кудашев, дав розпорядження про арешт нашого консула в Харбіні, але ген. Афанасієв його попередив й Твардовський виїхав до Владивостоку. Консулят був зачинений московським консулом Поповым. Діяльність нашого консула Герилюк осуджує та пробує пов'язати його з урядом Колчака. Переплітається в цих статтях, як бачимо, правда з брехнею.

Про вибори в Народне Зібраня Далекого Сходу, що створило в Чіті Далеко-Східню Республіку, Герилюк пише, що большевики одержали найбільшу кількість голосів, а українські організації нічого не могли зробити, бо українські маси за ними не пішли. Це теж брехня. Большевики не мали жадної більшости, а тільки яких 10% делеґатів, але вони тримали Народне Зібрання під терором військової сили та погроз, що зібрання буде розігнане, якщо їм не дадуть чолових посад в уряді. Головою зборів був антибольшевик, селянин з Амурщини. Українців там було 40 делеґатів, а значна кількість делеґатів з Приморщини, у більшості українців, зовсім не приїхали через військові події.

Автор пише, що тільки один делеґат був у Зібранні від Амурщини, — Глибоцький, український націоналіст, але як тоді пояснити, що уряд Далеко-Східньої Республіки призначив українця міністром українських справ (П. В. Марчишина, згідно рекомендації Д. С. Українського Секретаріяту). Чому ж тоді, „українців без впливу, одірваних від народніх мас", ввесь Секретаріят та всіх активних діячів заарештували та судили в Читі в зимі 1923-24 р.р. за зраду, за спробу перевести одірвання далекого Сходу від Росії та створення Незалежної Української Держави — Зеленої України?

У статтях Герилюка нема ніодного слова згадки про Читинський процес, як й про багато інших справ.

Большевики тоді пробували в Шанхаї також організувати „українську секцію" при т.зв. „Совєтським Клюбі" в Шанхаї, але не знайшлося ні одної особи, крім кількох артистів, що могли говорити по українськи. Так та секція й не починала своєї праці. Український дім в Харбіні червоні зачинили та вжили для совєтської російської школи.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ Й ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Алентавн, Па.

„Наша дума, наша пісня..."

Дня 15-го червня б.р. Український чоловчий хор Лігай Велий обходив ювілей свого 5-літнього існування. Здається час не довгий, але пророблена робота заслуговує на увагу. П'ять років тому, десять ентузіястів української пісні, українців тут роджених, на чолі з п. Стефаном Марковичом, організують Український Хор і складають йому статут, якого перша точка дає назву хорові, **„Український Мужеський Хор в Лігай Велий"**. Друга точка — завдання хору: плекати і ширити українську культуру і традицію. Третя — членство: — Членом хору може бути кожний українець зглядно американець українського походження, без різниці на релігійну приналежність та політичне переконання і який заявить льояльність американській Конституції, і т.д. і т.д. Це найважніші точки статуту.

Хор в короткім часі мав вже 22 членів і приступив до праці. Тому, що на місці не було українця, кваліфікованого дириґента, хористи заанґажували проф. музики з Гай - Скул, американсько-німецького походження, який провадить хором більше, як три роки. Ясно, що цей час не міг увінчатись спеціяльним успіхом, бо з одного боку треба було щойно учитись співати, щоб заспівати, а з другого, дириґент чужинець, не знаючи ні української мови, пісні, ні душі, не зможе дати хористам того, чого вони бажали б. Та приїхали скитальці, а з ними заїхав до Аллетавну п. Олексій Дідух, досвідчений дириґент, якого хористи попросили на дириґента і він погодився. І тепер пішла робота. Сталі, реґулярні проби та вмілий і тактовний підхід п. Дідуха до хористів, змінили зовсім обличчя Хору; хор став дійсно Українським Хором з українською піснею і душею. Хор організує також балетку групу народних танців і тепер вже пропаґує українську пісню і танок. Хор щораз частіше виступає, та наразі принагідно. Щойно 11-го січня б.р. виступає з власним повним концертом пісні і танку, який пройшов з повним успіхом, при авдиторії 600 осіб. Разом за послідні два роки хор виступав 16 разів на різних національних святах, академіях, по радіо та на запрошення американських установ. Але до найбільших успіхів хору треба зачислити його виступ на тиждень перед ювілеєм, 8-го червня ц.р., на музичнім фестівалі в Аллентавні перед авдиторією в 7,500 осіб. Що хор має вже свою вартість і серед американців, свідчить факт, що на 90 різних хорів, які існують в Аллентавні і околиці, лишень три були запрошені до участи в Фестівалю, в тім і наш. Заповідач, перед виступом хору заповів, що це перший раз в Аллентавні перед такою численною авдиторією виступлять українців зі своїми піснями. Другого дня місцева американська преса посвятила нашому хорові багато місця та признання, зазначуючи, що на Фестівалі, в якому взяло участь (близько) 1000 осіб, лишень українці виступали як національна група зі своїм хором, у гарних народних строях, а нагородою за виконання своїх народніх пісень була буря довготривалих оплескі 7500-ної публіки. При тім були поміщені і світлини хору.

На ювілейних сходинах промовляли дириґент п. Дідух, п. Володимир Чубатий і теперішний голова хору п. Володимир Пипюк. Цінні характерні думки висказав основник і перший предсідник хору п. Маркович: „ми мусимо всі знати і все пам'ятати, що ми є американські громадяни, а заразом українці. Перед нами два прапори — американський й український, вони нас об'єднують. Все що нас роз'єднює, або може роз'єднювати — є за нами. Тому, що ми на такий шлях стали і з нього не зійшли, ми нині є хором, знаним не лише в Пенсилвенії, але і поза нею, — знаним за ту корисну роботу для української культури і традиції". — Ці слова свого першого предсідника приняли всі члени хору щирими оплесками, що доказувало про спільну думку і погляди всього хору.

Сьогодні хор має 32 членів, в тім 4 ново-прибулі зі скитальщини, решта все вже тут роджене перше і друге покоління. Проби співу вдбуваються стало два рази в тиждень по дві години. В репертуарі має хор 18 народних українських пісень, 10 колядок і щедрівок, та 5 американських пісень. В підготовці 15 українських пісень, 6 американських і 5 колядок.

Великі можливості та завдання має перед собою Український Мужеський Хор в Лігай Велий, та виконання їх у великій мрі залежить від свідомого українського громадянства околиці Лігай Велий, яке повинно підсилити хор новими співаками, бо хор потребує доплиВу нової крови.

Як новий іміґрант — скиталець, — я почуваюсь за честь ставати рядом з американськими родженими українцями і співати ті наші прекрасні мелодії, що кат московський нам забороняв співати на рідній українській землі.

Ярослав Карпяк.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою)

„ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В МІСТАХ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ"

„Будівельники міста здали в експлуатацію індивідуальним забудовникам сім котеджів. У них поселились сім'ї робітників і службовців. Тепер (в оригіналі „зараз") споруджується ще 40 одноквартирних будинків". Коли візьмемо до уваги той факт, що Тернопіль під час останньої війни був майже зовсім знищений, то оті „сім котеджів" не заслуговують на те, щоб ними аж так хвалитися. Та й „40 одноквартних будинків" не багато поправлять житлові умови в цьому місті, що має около 50,000 мешканців.

ВІСТІ ЗУДАК

ДОПОМОГА ДЛЯ УКРАЇНЦІВ В ЮГОСЛАВІЇ

В Юґославії живе поважне число українців. Це головному вдови, чи теж і старші люди, яких, в додатку, утискають ще більше нові порядки і нужда, ніж автохтонів. Якщо західні держави вважають відповідним нести допомогу Юґославії з уваги на її майже голодове становище, тоді й передовсім обов'язком українців допомогти тамошнім українцям, яких державна допомога не лише кривдить, але й виключає.

Злучений Український Американський Д о п о м оговий Комітет від кількох років веде допомогову акцію для українців в Юґославії, головно висилаючи там пакети КАРЕ. В останніх роках ЗУАДКомітет опікувався там кількома студентами. Одна із студенток, яка діставала допомогу ЗУАДКомітету, Аспазія Камінська, покінчила там саме недавно університетські студії. В багатьох випадках ЗУАДКомітет допоміг юґославським українцям віднайти свої родини у ЗДА і в цей спосіб уможливив їм дістати безпосередню допомогу.

ЗУАДКомітет веде допомогу для українців в Юґославії далі, бо вважає, що там наші люди її дуже потребують. Від обдарованих дістає Управа ЗУАДКомітету листи з подяками і з цих листів довідується про життя наших людей у цій країні. В одному з таких листів до Українсько-Американсько - Допомогового Комітету, м. і. сказано:

„На мою просьбу до Вашого Комітету дня 10 червня 1953 року отримала я від Вас пакунок, за котрий Вам гарно дякую, що Ви не жалували труду і вислухали мої бажання. Хочу Вам написати, що пакунок був гарний з поживою, що нам багато допомогло у важкий час. Іще раз звертаюся до Вашого Комітету за допомогою. Я мешкаю у містечку Пренявори у Боснії, живу із зарібку рук. У нас була минулого року велика посуха. Хліб дорогий, а з щоденного зарібку ледве що вижию. Крім того одержую сина, котрий покінчив 5 клясу гімназії. І за одіж нам дуже прикро і не маєм за що її купити. Тому дуже гарно обоє просимо, поможіть нам, як добра воля, вишліть нам дещо з одежі, чи то убрання, для сина, котрий має 17 літ і йде до гімназії. А Ви що можете, нам вишліть, чи то з убрання, чи матерії, чи поживи — ми за все будемо задоволені і вдячні. А Господь ласкавий за Ваші добрі діла дасть Вам здоров'я...

Прийміть поздоровлення від нас і поздоровіть від нас усіх приятелів в Америці, котрі хочуть чути про нас українців у Боснії.

Остаюсь з поважанням

Анна Кривінська.

Дня 15 червня 1953.

Цей лист відноситься не до Управи ЗУАДКомітету, але до нашого жертвенного громадянства, яке д о з в о л я є своїми пожертвами вести харитативно - допомогову працю. Тож, щоб цю працю продовжувати, щоб наші сироти і вдови не мусіли голодувати, щоб діти могли ходити до школи, не забувайте про підтримку Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, який несе допомогу всім українцям без різниці в усіх країнах нашої землі.

Пришліть пожертву на благородні цілі ЗУАДКомітету на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

Бути ч л е н о м Українського Народного С о ю з у, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Заява СЗСУ – селянської партії

У ч. 4 „Українського Селянина" з Ню Йорку за місяць липень ц. р. знаходимо на першому місці довгий „Комунікат Союзу Земель Соборної України — Селянської Партії", який полемізує з дотеперішніми атаками, що появились у зв'язку із 3-тім З'їздом СЗСУ з 25-26 квітня ц. р. у Ню Йорку, та формулює становище тієї партії до різних актуальних питань. Спершу Комунікат відсилає всіх опонентів до резолюцій згаданого З'їзду, друкованих повністю у названому часописі, але окремо ще розглядає 4 точки: 1) відношення до У. Н. Ради, 2) взаємовідносини з російськими політичними середовищами на еміграції, 3) матеріяльні засоби партії, зокрема на витрати З'їзду і 4) відношення СРСУ до КЦАБ-у.

Комітет підкреслює позитивне ставлення до У. Н. Ради, якій СЗСУ — за прийнятими на З'їзді резолюціями — деклярує моральну, матеріяльну і політичну підтримку. Покликуючись на доповідь В. А. Доленка на З'їзді, Комунікат додатково стверджує, що від часу перебування В. А. Доленка в Америці „ні він і ніхто інший з керівництва СЗСУ не провадив політичних розмов ні з ким з російських політичних діячів і ніяких зустрічей з ними не мав". Щодо матеріяльних засобів партії, то Комунікат дуже неясно заявляє, що СЗСУ „добуває (їх) в той спосіб, як то прийнято вважати нормальним в нормальному політичному суспільстві на еміграції". Застерігаючись проти того, щоб інші партії вимагали від партії звітування з її матеріяльних засобів, Комунікат висловлюється за передачею У. Н. Раді засадничого питання „про установлення певних принципів здобуття й витрат політичними партіями коштів в даній конкретній дійсності" і тоді СЗСУ готов „дати відповідній Комісії У. Н. Ради повний звіт про свої кошти". Щодо відношення СЗСУ до КЦАБ-у, то Комунікат категорично противиться перемішуванню Американського Комітету для Боротьби з большевизмом, як сутоамериканської установи, з КЦАБ-ом.

„Що ж торкається КЦАБ-у, то СЗСУ — СП не намагався вступити і не вступив, хоч він в засаді не проти перемов офіційних українських чинників з КЦАБ-ом".

ЧІЛЕ ПРИЛУЧИЛОСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ ОПІЮМУ

Об'єднані Нації. — Чіле підписало тимчасове зобов'язання обмежити продукування і розповсюдження опіюму. Таким чином число країн, які прилучилися до спільної боротьби проти опіюму, зросло до двадцяти. Протокол боротьби проти наркотику зокрема забороняє розповсюдження сировини, з яких виробляється ця дуже поширена отрута.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ НЕ ХОЧЕ ПЕРЕДАТИ СПРАВИ КАТИНСЬКОГО ЗЛОЧИНУ ДО ОН

Вашингтон. — Державний Департамент не хоче передати справи злочину в Катині на форум Об'єднаних Націй, бо каже, що це не доцільне. Як відомо, конґресова комісія вела в цій справі переслухування і прийшла до переконання, що це російські, большевики, а не німці, вимордували тисячі польських старшин, яких були захопили в вересні 1939 року під час розвалу Польщі. Польські кола старалися про те, щоб справу катинського масового вбивства передати до Об'єднаних Націй, щоб і ця міжнародна інституція могла зайняти становище в цій справі. Але державний департамент не погодився на цю пропозицію.

Чарлза Е. Болена, американського амбасадора до Совєтів, обступили журналісти, коли він висів з літака в Вашинґтоні, щоб довідатись дещо про події в Москві, але Болен на всі їхні запити, відповів „ніяких коментарів".

Американці електрифікують південну Туреччину

Анкара. — Сподіваються тут підписання в найближчих днях умови між турецьким урядом та великою американським підприємством Моррісон-Нудсен Інтернешенел Компані із Сан Франсіско у справі будови великої водноелектричної станції на ріці Сейган у південній Туреччині, за ціну 35,700,000 долярів. Здвигнення цієї греблі на ріці Сейган та використання її водної сили для електрифікації даної провінції, мало б величезне значення для тієї частини Туреччини і всієї держави. Ріка Сейган нищила повенями понад 200,000 акрів землі. Плянована гребля наводнювала б 355,000 акрів та давала б одну третину електричної сили, що нею користується тепер уся Туреччина. Фінансують цей проєкт Міжнародній Банк для Відбудови і Розвитку, що дає Туреччині позичку. Сама Турецька держава вставляє певну квоту в свій бюджет, і приватний турецький капітал вперше у цій країні анґажується поважною сумою в цьому великому підприємстві.

Населення Ню Йорку належно доцінює потребу існування цивільної оборони

Ню Йорк. — Посадник міста отримав справоздання директора цивільної оборони за минулий 1952 рік. Директор цивільної оборони міста висловлює задоволення положенням оборонної ділянки й підкреслює „переборення апатії", що її виявляло спочатку населення метрополії. Мешканці Ню Йорку легковажили небезпеку атомового нападу на їхнє місто й не зголошувались в потрібній кількості у лави добровольців цивільної оборони. Проте збайдуження минуло і за 1952 рік число зголошень постійно зростало і досягло на 31 грудня 1952 року 331,277 осіб, себто зросло за один рік на 142,996 (до кінця 1951 року до оборони зголосилась лише 188,281 особа). У випадку дійсної небезпеки, цивільна оборона міста буде посилена двадцятьма тисячами неумундированих поліцаїв, понад десятьма тисячами неумундированих пожежників та понад півтораста тисячами осіб, що будуть покликані для служби при міському транспорті. Таким чином до цивільної оборони стане понад півмільйона осіб. Проте це число ще далеке від запланованого, що має рівнятися одному мільйонові.

Колумбійський Університет перекладає 1000 сторінок звітів про осяги совєтських фізиків

Ню Йорк, Н. И. — Слов'янський відділ Колумбійського університету дістав замовлення перекладати з російської мови на англійську 1,000 сторінок звітів про осяги на полі фізики совєтських науковців. Це замовлення зробила Фундація Крайової Науки. Переклад відбуватиметься під загальною редакцією д-ра Ернеста Дж. Сіммонса, професора російської літератури та голови слов'янського відділу на Колумбійському університеті. До комісії цих перекладів належить також директор Російського інституту при Колумбійському університеті д-р Філіп Е. Мозлі та ще чотири інші фахівці - фізики, які знають російську мову. Цей видрукуваний переклад розішлють до всіх тих установ, які цікавляться розвитком фізики, та до публічних бібліотек.

Спорт

ПЕРЕМОГИ УКРАЇНЦІВ В ТОРОНТІ

СТ. УКРАЇНА — КЕНЕДІЄНС 2:0.

Лідер першенств 1. Див. Н. Ліґи СТ Україна відплатилась за останню прогру 1:2 до Ст. Ендріюс, добувши 2 цінні точки в зустрічі з б. першуном Ліґи — ІСТ ЕНД КЕНЕДІЄНС. Червоно-чорні виграли 2:0 воріт. Ворота добули Закалужний і Дичківський. Найгрізніший суперник СТ України — ОЛСТЕР ЮНАЙТЕД ФЦ переміг 3:1 клюб Італія ФЦ. Англійський професіонал МІДЛЕЙ — Тоттенгем Лондон добув усі 3 ворота. У великій мірі першенство децидують обі прямі стрічі СТ Україна — Олстер.

УСТ ТРИЗУБ — ВАЙТ ІҐОЛС 4:2.

Завзяті змагання Тризуба з поляками. В часі матчу воротарі обидвох команд Анґелючі та Наконечни сходять контужені. За провину Коваля, поляки ведуть 1:0 з мету карного. Доперва в 13 мін. другої пів-гри Скопець II рівняє з вільного мету, а Білоус добуває ведення 2:1. При страті 2 воріт Тризуб тратить теж воротарія — одначе Денис стріляє 3 ворота для Тризуба. При зміні польського воротарія Білоус добуває 4-ті ворота. В команді Тризуба з добрим результатом дебютував ДЕНИС на позиції нападу (д. Коринтіяс ФЦ), що причинився до стріляння 2 воріт. Поляки — робили похибки при уставках і були розгублені в рішальних моментах. Тризуб стоїть дальше „в зоні загроження" — маючи 6 точок.

Богдан Прудиус.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ЛОРЕЙН, О. — Відділ 50 повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, в залі У. П. Ц., 2304 Е. 34 вул., в 2. год. по пол. Присутність всіх членів обов'язкова, буде важна справа до полагодження. Просимо прийти точно. — П. Яців, предс.; Н. І. Сикута, секр.

СТ. ДЖОЗЕФ, МО. — Т-во Запорозька Січ, відд. 355, подає до відома, що піврічнії збори відбудуться 19. липня в залі де звичайно о год. 1:30 по пол. Проситься всіх членів прийти на збори на час. Буде звіт діловодства за півріќ. Пригадуємо, що наші збори відбуваються що третю неділю по першім, зараз по Сл. Божій. — Т. Солоничний, предс.; М. Ганьківський, кас.; П. Занько, секр.

АЛІКВІПА, ПА. — Бр. св. о. Николая, відд. 120, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 7. ввечорі, в залі У. Н. Дому. Пляни на новий Дім будуть готові. Проситься всіх членів ласкаво явитися на збори обов'язково і точно. — В. Ревть, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. ім. І. Франка, відд. 83 повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. липня, о год. 7. ввечорі, в залі Т-ва Горожан під ч. 847 Норт Франклин вул. Проситься членів прибути на збори. Багато членів ще не забрали дивіденду, проситься відібрати на зборах. — С. Чорномаз, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. — В-во св. Ів. Хрестителя, відд. 277, подає до відома членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 18. липня, о год. 8. веч., в Клюбі на Whitmore St. На зборах буде звіт управи за минулих 6 місяців та роздача дивіденд. Щоби улекшити членам сплату вкладок — в часі літних місяців секретар відділу є до диспозиції членів на церковній залі у всі неділі, по малій Сл. Божій до 10-ої год. — Управа.

CLEVELAND, O. — St. Mary's Lodge 112 will hold their monthly meeting on July 19, 1953 at the St. Peter & Paul Church hall after the 3rd and 4-th Mass. We urge all members to attend, particularly those in arears in their dues. — A. M. Cooper, Sec'y.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.—Т-во Укр. Січ, відд. 170, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 19. липня, в 6. ввечорі, в У. Н. Домі, 183 Fleet St. — І. Грабар, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Петро й Павла, відд. 274, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, точно о год. 2. по пол., в залі під ч. 1915. Просимо всіх членів прийти на збори, вирівняти свої довги, вислухати піврічних звітів контр. комісії. Нових членів приймаємо без вступного до Бр. і УНС. — Н. Лопушанський, предс.; Я. Петрич, кас.; Т. Сенедяк, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Бр. св. о. Николая, відд. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 4. по пол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. „Любов" відд. 37 повідомляє всіх членкиць, що в місяці липні і серпні збори відбуватимуться в 3-тий четвер місяця. Цього місяця збори відбудуться в в четвер, 16. липня, о год. 7. ввечорі, в У. Н. Домі під ч. 214-216 Фултон вул. Просимо всіх прийти на збори, бо будуть важні справи до полагодження. — А. Погранична, предс.; А. Гнатюк, фін. секр.; М. Процак, кас.; А. Огар, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Бр. св. о. Николая, відд. 175, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 1. по пол., в У. Н. Домі, 4655 Мартін і Мішіґен. Проситься членів прийти на час, заплатити вкладки, та відібрати дивіденду. — С. Пелех, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, фін. секр.; П. Павлик, рек. секр.

МИЛВИЛ, Н. ДЖ. — Т-во ім. С. Мельничука 331 відд., повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 2. по полудні. Проситься членів прийти на ці збори і вислухати піврічного звіту. — М. Ключка, предс.; П. Чопек, кас.; А. Романюк, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, відд. 379, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 12 в полудне, в союзовій залі при 845 N. Western. Проситься членів прийти на час, бо буде звіт контрольної комісії й інші важні справи до полагодження, що мусять бути полагоджувані на піврічних зборах. — Г. Бобик, пр.; І. Малюк, кас.; М. Семків, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.—Піврічні збори Бр. св. о. Николая, відд. 104, відбудуться 19. липня точно о год. 3. по пол. в Народ. Домі. Проситься всіх членів прибути на збори, де буде звіт уряду і контр. комісії з діловодства за 6 місяців і багато інших важних справ до вирішення, яких сам уряд не може рішити без відома членів. — М. Вітів, предс.; М. Зельвак, секр.

АКРОН, О. — Бр. Сош. св. Духа, відд. 295, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в неділю, 19. липня, о год. 1:30 по пол., в церковній залі на розі Washington & Able Sts. Обов'язком всіх членів явитися на зборах і вислухати звіту урядників і контр. комісії за минулий півріќ. Напоминається довгуючих членів вирівняти свої залеглости, як також кожний член повинен привести зі собою хоч по одному новому кандидатові, щоб побільшити наш відділ. — О. Зепко, предс.; П. Кулик, кас.; В. Пулк, секр.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Посмертні Згадки

ВАСИЛЬ КОЗАЧОК, член Т-ва „Любов", відд. 370 У. Н. Союзу в Ню Гейвен, і Бр. св. Арх. Михаїла, помер 4. липня 1953 у 74. році життя. Покійний походив зі с. Семенова, пов. Теребовля, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Пелагію і дві дочки Теклю й Анну; пасерба Франка, пасербицю Марію, дві сестри Юлію й Евдокію, 4 внуків і 7 правнуків. Похорон відбувся в віторок, 7. липня з погребового заведення до укр. грекокатол. церкви св. Арх. Михаїла, а відтак на цвинтар св. Лаврентія. — В. Й. П.!

В. Гіна, секр.

ОЛЕКСА САВЧАК, довголітній член Бр. св. Михаїла, відд. 209 У. Н. Союзу в Картерет, помер по довгій недузі 2. червня 1953 р. Покійний родився 1879 р. в с. Маластерці, пов. Ліско, Зах. Україна. Полишив вдову Розалію, 2 синів Івана, Ярослава, одну замужну доньку Марію і 5 внуків. Похорон відбувся 6. червня з дому жалоби при участи Родини, Братства і Знайомих до укр. кат. церкви Пресв. Марії, а відтак на цвинтар St. Gertrude, Woodbridge. Вдова і діти складають щиру подяку Всім, що взяли участь у похороні, особливо Головним Урядникам У. Н. Союзу за поміч, яку діставала довгі роки для хворого мужа. — В. Й. П.!

Й. Х., секр.

ТАРЗАН, ч. 3104. Окреме завдання.

З допомогою Тарзана, спритні варіяни, коли тільки їм піддали думку, товпою лізли стіною вгору до карнизу.

„Ходіть!", заохочував Тарзан. „Идіть за мною! Розгалуження коридору зараз за тими смолоскипами".

„Це рогалуження мусить вести до міста", повчав він. „Візьми Амру з собою. Згуртуй льояльних войовників і приходи до жертовного ставу".

„Ви не йдете з нами, Тарзане?", скрикнула Амра. „Я вертаюсь до палацу", — сказав він, — „і пробую врятувати Волтера Пейджа".